

Input // output

Overmoed

In je eigen leugens geloven. Het is een symptoom dat je een pathologische leugenaar bent, maar kan ook wijzen op overmoed. Overmoed zou het namelijk makkelijker maken om iemand met leugens te overtuigen of misleiden. Schwardman en Van der Weele toetsten deze hypothese in een laboratoriumexperiment met een kleine 300 Duitsers. Zij moesten een cognitieve taak oplossen. In groepen van vier kreeg de helft hiervan vervolgens te horen dat ze geld konden verdienen door de anderen te overtuigen van hun zogenaamde relatief betere prestatie. Deze geïn-

formeerde participanten bleken vijftig procent overmoediger dan de controlegroep, waarin de auteurs overmoed meten als het verschil tussen de verwachting van de participanten dat ze het beter doenen de daadwerkelijke kans daarop. Verder konden de geïnformeerde participanten ook vaker de tegenpartij overtuigen van een betere prestatie. De auteurs tonen hiermee de voordelen van overmoed aan en steunen het idee dat zelfvertrouwen een belangrijke variabele is in strategische interacties.

Schwardman, P. en J. van der Weele (2016) Deception and self-deception. *Tinbergen Institute Working Paper*, 012.

Kansspel

Kansspelaanbieders zijn wettelijk verplicht om publieke belangen na te streven. Voorbeelden hiervan zijn het voorkomen van kansspelverslaving en het tegengaan van fraude en witwassen. Wanneer kansspelaanbieders hun werk uitbesteden, kan dit leiden tot een onderschatting van het risico dat het publieke belang wordt geschaad. Op basis van interviews met Nederlandse kansspelaanbieders en toezichthouders inventariseerden Hof *et al.* de risico's wanneer vergunninghouders bepaalde bedrijfsprocessen uitbesteden. Volgens de auteurs liggen de risico's bij locatiegebonden kansspelaanbod, zoals de uitbesteding van verkoop en trekking van loten. Ook online zijn er risico's, met name op het gebied van software, de servers en het betalingsverkeer. De auteurs concluderen dat kansspelaanbieders betere prikkels dienen te geven wanneer ze bedrijfsprocessen uitbesteden om het publieke belang te waarborgen.

Hof, B., D. in 't Veld, N. Rosenboom en B. Tieben (2016) Waarborging van publieke belangen bij uitbesteding in de kanspelsector. *SEO-rapport*, 91.

Onder water

Wanneer je hypotheekschuld groter is dan de daadwerkelijke waarde van je huis, staat je huis 'onder water'. Uit onderzoek van Van Veldhuizen *et al.* blijkt dat Nederlandse huishoudens minder vaak verhuizen als hun huis onder water staat. De auteurs baseren zich op Nederlandse data uit de periode 2006–2012 over huishoudens die tijdens de recessie in 2008 onder water kwamen. Deze huishoudens blijken achttien procent minder kans te hebben om te verhuizen ten opzichte van huishoudens met een positief huizenvermogen. Deze beperkte mobiliteit voor huishoudens kan met name de bouwsector en het lokale arbeidsaanbod schaden volgens de auteurs.

Veldhuizen, S. van, B. Vogt en B. Voogt (2016) Negative home equity and household mobility. *CPB Discussion Paper*, 323.

Eerstgeborene

Natuurlijk verzorgen kinderen uit liefde hun ouders als die op leeftijd zijn. Maar als er meer kinderen zijn, is zorg voor ouders een publiek goed dat kan leiden tot een meelifersprobleem. In een spel-theoretische setting kan de eerstgeborene gebruikmaken van zijn *first-movers advantage* door als eerste te verhuizen naar een plek ver genoeg van zijn ouders, waardoor hij kan meeliften op de zorginspanningen van zijn zusje of broertje. Komura en Ogawa breiden dit model uit met inkomensverschillen tussen de kinderen. De eerstgeborene kan immers niet ver verhuizen wanneer het andere kind niet het inkomen heeft om zijn ouders te verzorgen. Uit het theoretische onderzoek blijkt dat alleen wanneer de inkomensverschillen klein genoeg zijn, er een strategische prikkel is om ver van de ouders te verhuizen. In het geval dat een kind meer verdient dan de ander zal hij of zij immers moeten blijven fungeren als primaire verzorger. De resultaten verklaren waarom in Japan vaak de eerstgeborene primaire verzorger is. Die geniet namelijk vaak het beste onderwijs en verdient daarmee het hoogste inkomen.

Komura, M. en H. Ogawa (2016) The prodigal son. *IZA Discussion Paper*, 9732.

Kostbaar roken

Roken kost Nederland ieder jaar 33 miljard euro. De baten komen voort uit het feit dat door het eerder overlijden rokers minder zorg- en pensioenkosten maken. De kosten komen met name voort uit het verlies van levenskwaliteit en gezonde levensjaren. De conclusie

33
miljard euro

vergt wel relativering: roken kost de samenleving feitelijk geen geld; en de kosten van verloren levensjaren zijn gebaseerd op een controversiële en ongedifferentieerde schatting van de waarde die een Nederlander toekent aan een extra levensjaar, te weten 60.000 euro.

Kok, L. *et al.* (2016) Kosten van roken. *SEO-Rapport*, 53.

Expressief stemmen

Mogelijk stemmen kiezers niet om er zelf financieel beter van te worden, maar om uitdrukking te geven aan een ideologie; ze stemmen zogezegd expressief. Dit zou verklaren waarom mensen stemmen, ondanks dat hun individuele stem nauwelijks het verschil maakt. Met een laboratoriumexperiment testten Wiese en Jong-A-Pin dit idee. Ze construeerden een democratie waarin participanten in de eerste ronde tegen een prijs konden kiezen om te stemmen en in de tweede ronde konden kiezen voor een links of rechts gekleurde maatregel. Participanten met duidelijk ideologische voorkeuren blijken eerder mee te doen met de verkiezingen. Dit effect blijkt het sterkst wanneer het aantal kiesgerechtigden groot is, wat de theorie van expressief stemmen bevestigt.

Wiese, R. en R. Jong-A-Pin (2016) *Expressive voting and political ideology in a laboratory democracy. CESifo Working Paper*, 5765.

Calorie-etiketten

Overgewicht is niet alleen schadelijk voor de betreffende persoon zelf, maar zorgt ook voor hoge zorgkosten voor de overheid. Omdat consumenten vaak niet weten hoeveel calorieën er in voedsel zitten, verplichten bepaalde Amerikaanse staten producenten om hun voedsel te etiketteren naar calorieën. Deb en Vargas onderzochten het effect hiervan op de BMI, op basis van data uit de periode 2003–2012, gebruikmakend van het feit dat niet alle staten een wet voor calorie-etikettering uitvaardigden. Ze vinden dat de caloriewetgeving gemiddeld genomen alleen de BMI van mannen verlaagt. Onder de mensen met overgewicht gaat echter ook de BMI van vrouwen omlaag. De auteurs concluderen dat de caloriewetgeving vooral de mensen effectief bedient voor wie ze bedoeld is.

Deb, P. en C. Vargas (2016) *Who benefits from calorie labeling? NBER Working Paper*, 21992.

Topvrouwen

Een vrouw als leidinggevende gaat discriminatie onder vrouwen tegen. Lucifora en Vigani bevestigen deze hypothese van 'vrouwen helpen vrouwen' met gegevens over dertig Europese landen in de periode 1995–2010. Ze schatten een negatief totaaleffect van een vrouwelijke baas op de mate van seksdiscriminatie op de werkvloer. Maar terwijl vrouwen zich inderdaad minder gediscrimineerd voelen, voelen mannen zich juist meer gediscrimineerd. Het is nog onduidelijk of deze discriminatie onder mannen voortkomt uit positieve discriminatie richting vrouwen dan wel een daadwerkelijke discriminatie van vrouwen naar mannen uit gedrag.

Lucifora, C. en D. Vigani (2016) *What if your boss is a woman? IZA Discussion Paper*, 9737.

Collegiaal leren

Slechte leraren kunnen leren van goede leraren. Dit blijkt uit een onderzoek van Papay *et al.* waarin de auteurs in zeven Amerikaanse basisscholen slecht presterende leraren koppelen aan goed presterende leraren. De onderzoekers vroegen de leraren om zich te richten op de ontwikkeling van vaardigheden die de slecht presterende leraren matig beheersten. De leerlingen blijken vervolgens significant beter te presteren bij de slecht presterende leraren dan in de controlegroep waar de koppeling niet plaats vond. De auteurs concluderen dat leren van je collega's net zo belangrijk is als leren door ervaring of via een formele training.

Papay, J.P., E.S. Taylor, J.H. Tyler en M. Lasky (2016) *Learning job skills from colleagues at work. NBER Working Paper*, 21986.

Schone biljetten

Voor een stabiel geldsysteem is het belangrijk dat vals geld makkelijk te identificeren is. Een centrale bank tracht dit te stimuleren door versleten geld te vervangen. Bij versleten geld zou men lastiger het valse geld ertussenuit halen. Van der Horst *et al.* bewijzen dat dit niet per se opgaat. In een Duits-Nederlands laboratoriumexperiment kregen 250 consumenten en 261 caissières elk 200 versleten dan wel nieuwe bankbiljetten, waarvan er 20 vals waren. Caissières bleken bij een stapel nieuwe biljetten er gemiddeld één vals biljet meer uit te halen dan bij een stapel versleten biljetten, consumenten geen. Maar daarnaast slaan participanten gemiddeld 1,5 procentpunt vaker vals alarm wanneer de biljetten nieuw zijn. Het vervangen van bankbiljetten is daarom geen kosteneffectief instrument tegen valsmunterij.

Horst, F. van der, M. Eschelbach, S. Sieber en J. Miedema (2016) *Does banknote quality affect counterfeit detection? DNB Working Paper*, 499.

Winstgevende liefdadigheid

Het komt steeds vaker voor dat een bedrijf een deel van zijn opbrengsten doneert aan een goed doel. Dit kan voortkomen uit liefdadigheid, maar kan ook een poging zijn om de verkoop te verhogen, inspelend op het feit dat consumenten het gedoneerde deel vaak overschatten. Soetevent *et al.* experimenteerden met deze hypothese met participanten die konden kiezen om apart aan een goed doel te doneren en gebundeld bij een bedrijf. Uit het laboratoriumexperiment blijkt dat winst toeneemt als de bedrijvensvijf procent van hun opbrengsten beloven te doneren, maar niet als ze twee procent beloven. De auteurs tonen hiermee aan dat het koppelen van opbrengsten aan liefdadigheid een manier is om de winst te verhogen – zij het afhankelijk van de precieze belofde afdracht aan een goed doel.

Soetevent, A.R., T. Bao en A.L. Schippers (2016) *A commercial gift for charity. Tinbergen Institute Discussion Paper*, 009.

Nederland in Kenia

Tussen 2009 en 2014 publiceerden de vijf belangrijkste economische wetenschappelijke tijdschriften 92 onderzoeken met Randomized Controlled Trials (RCT): experimenten waarin proefpersonen willekeurig worden ingedeeld in een behandelings- en controlegroep. Met 20 publicaties kwamen de meeste

12

Keniaanse Randomized Controlled Trials

RCT's uit de VS. Kenia volgt opvallend genoeg met 12 RCT's. Dit komt met name door de inzetten van de Nederlandse organisatie ICS dat zich richt op ontwikkelingshulp in Kenia.

Peters, J., J. Langbein en G. Roberts (2016) *Policy Evaluation, Randomized Controlled Trials, and External Validity. Ruhr Economic Papers*, 589.